

Belas

SOUR "PLAVA LAGUNA"

E L A B O R A T

o društveno-ekonomskoj opravdanosti izdvajanja OUR "ADRIATIKTURIST"
i njegovu reorganizaciju u Radnu organizaciju

1. U V O D

Osnovni pravac razvoja općine Poreč, do sada i u narednom periodu je ugostiteljstvo i turizam. Ugostiteljska djelatnost dostigla je zavidni nivo razvoja i rezultata, stvorivši u općini Poreč mogućnosti prihvata i smještaja preko 1.000.000 turista.

Turistička djelatnost je pratila ugostiteljstvo samo u njenom najvažnijem djelu, i to prodaja i propaganda. Tek se zadnjih godina počela razvijati i u drugim oblicima, kao što su izletnička djelatnost, mjenjačka služba, prodaja turističke robe, agencijske usluge i drugo.

Te poslove u okviru kojih se danas ostvaruje 5% od prihoda turista na općini, uglavnom obavljaju subjekti (turističke agencije) sa sjedištem van općine. Koristeći solidne osnove stvorene od ovdašnjih nosioca ugostiteljske djelatnosti, nosioci turističke djelatnosti ostvaruju dobre rezultate poslovanja, poslujući samostalno i ne vodeći posebno računa o kvaliteti i obavljenog posla i zadovoljstvu turista.

Takav odnos, prema turističkoj djelatnosti u općini Poreč ne zadovoljava, te se prelaže njeno objedinjavanje u novoj Radnoj organizaciji, koja bi proizašla iz OOUR-a "Adriatikturist" i obuhvaćala bi slijedeće poslove:

Izlete i transfere, mjenjačku službu, prodaju turističke robe (suvenire i štampu), informativnu službu, i vodičku službu, prodaju putnih karata, smještajnih kapaciteta, a posebno kućne radinost.

Nova RO predstavljala bi subjekt u koju bi trebalo da predju svi poslovi iz turističke djelatnosti, a koja bi sa ugostiteljstvom činila važan faktor na turističkom tržištu, ne samo za potrebe općine, već Istre i šire zajednice.

2. CILJ, ZNAČAJ I POTREBA REORGANIZACIJE OOUR-a "ADRIATIKTURIST" U RADNU ORGANIZACIJU

Adriatikturist kao RO osnovana je početkom 1983. godine izdvajanjem i udruživanjem poslova turističkih djelatnosti iz sastava

RO "Lagunaturist", "Riviera", "Anita" i "Turist-biro".

Svi navedeni subjekti su se ranije bavili ovim poslovima, ali samo periferno i s manje ili više uspjeha.

Formiranjem jedinstvene radne organizacije za turizam došlo je do realizacije ideje koja je godinama prisutna u našoj sredini. Time se dobilo organizaciju koja je pored prisutnih agencija doprinijela sveukupnom boljem poslovanju ugostiteljsko-turističke privrede općine Poreč. Formiranjem radne organizacije za turizam došlo je do podjele rada i specijalizacije, u kojoj ugostiteljski OOUR-i osnivači, kao zadatak imaju kvalitetnije obavljanje poslova ugostiteljske djelatnosti, a "Adriatikturist" poslove turističke djelatnosti, za koje ranije nije bilo dovoljno sluha.

Integracionim procesom i stvaranjem SOUR-a "Plava laguna" RO "Adriatikturist" pripojena je radnoj organizaciji "Riviera" kao OOUR-a "Adriatikturist". Ovim je prekinuta ambicija da bivša RO ostvari zacrtanu koncepciju razvoja, po kojoj je trebala postati ravnopravni nosilac turističke ponude općine. Reorganizacijom RO u OOUR izgubila je prethodnu samostalnost u razvoju, a time i mogućnost realizacije ciljeva koja kao OOUR u RO zbog ograničavanja zajedničkom poslovnim politikom neće moći da realizira. Ciljevi koji se nameću pred ovu organizaciju, a pored ostalog zajednički i ostalim ugostiteljskim OOUR-a su:

1. daljnje razvijanje i unapredjivanje kvalitete cjelokupne turističke djelatnosti,
2. povećanje obima poslovanja sa postojećim i razvijanje novih poslova iz domene turističkog poslovanja,
3. izlazak na domaće i inozemno tržište (promocije, propaganda, marketinški pristup u domeni turističkog poslovanja i domeni turističke djelatnosti,
4. stvaranje novih odnosa u turističkom poslovanju
5. stvaranje razvojnog pristupa turističkom poslovanju i poslovanju uopće
6. stvaranje novog organizacionog oblika u domeni turističkog poslovanja - putničke agencije, a s tim u vezi razvijanje

novih poslovnih aktivnosti na domaćem i inozemnom turističkom tržištu,

7. razvijanje poslovanja i van granica općine Poreč,
8. stvaranje uvjeta za povećanje dohotka deviznog priliva, zapošljavanje i boljeg korištenja postojećih kadrova.

Izdvajanjem ovih poslova iz sastava ugostiteljstva i njihovo objedinjavanje u posebnu organizacionu cjelinu, osnovna je pretpostavka za pružanje kvalitetnijih usluga cjelokupne turističke djelatnosti. Na taj način ovi poslovi postaju osnov za oblikovanje organizacije, a time i stvaranje dohotka. Mogućnosti za organizaciju ove djelatnosti postoje ne samo na području poreštine, već šire. Razvojem poslova turističke djelatnosti i proširenjem na nova područja, doći će i do povećanja deviznog priliva što inače ima posebnu društveno-ekonomsku težinu u sadašnjem trenutku. Točnu kvantifikaciju je teško izvesti ali se može pretpostaviti da se kvalitetnijim obavljanjem ovih poslova, proširenjem i razvojem novih, stvara se mogućnost za povećanje deviznog priliva. Rezerve postoje kod svih segmenata turističke ponude, te se boljom organizacijom i izmjenjenom strukturom ponude može znatno povećati ukupnu potrošnju inozemnih turista, a time i devizni priliv.

Razvoj novih poslova koji se predviđa u RO i to poslova TOUR - operatorskog i subagencijskog poslovanja na domaćem i inozemnom tržištu, poslova turističkog posredovanja između ino-agencija i hotelijera, nautička djelatnost proizvodnja suvenira u kooperaciji i plasman, rent a car poslovi, poslovi koncertne poslovnice, pretvaranje turističkih predstavništava u turističke agencije - poslovnice i dr., povećati će obim poslovanja radne organizacije.

Neki od ovih poslova moći će se brzo razvijati, a time sa njima povećati će se ukupan prihod, devizni priliv i broj zaposlenih.

Povećanjem obima dosadašnjeg poslovanja kao i razvoj novih poslova nameće potrebu novih odnosa u turističkom poslovanju. U dosadašnjem periodu razvoja ukazivano je na obavezu uspostavljanja i unapređenja odnosa među svim učesnicima turističke ponude, kako među agencijama, proizvođačima i korisnicima usluga.

Budući razvoj turističke djelatnosti podrazumjeva uspostavljanje samoupravnih i tehnoloških veza medjusobne suradnje. Sigurno je da se suradnja nove radne organizacije i hotelijera u buduće ne može zasnivati na postojećim osnovama. Buduća RO "Adriatikturist" obavljati će dio svoje aktivnosti u objektima koji su vlasništvo ugostiteljskih OOUR-a. Pitanje ekonomskih odnosa između ugostiteljskih OOUR-a koji u ovom procesu dohodovnog udruživanja, udružuju poslovni prostor, a RO "Adriatikturist" rad i sredstva, stvaranje tekućeg i minulog rada treba rješavati na osnovi zajedničkog dohotka.

Svoju ulogu na turističkom tržištu organizacije ispoljavaju kroz različite funkcije sa širokom lepezom aktivnosti u kompleksu turističkog servisa na strani ponude i traženje u fazama proizvodnje, prometa i potrošnje turističkih usluga. Pošto je ovdje riječ o organizaciji koja u perspektivi teži ka transformaciji u turističku agenciju treba da se osposobi kako na domaćem tako i na inostranom tržištu za slijedeće:

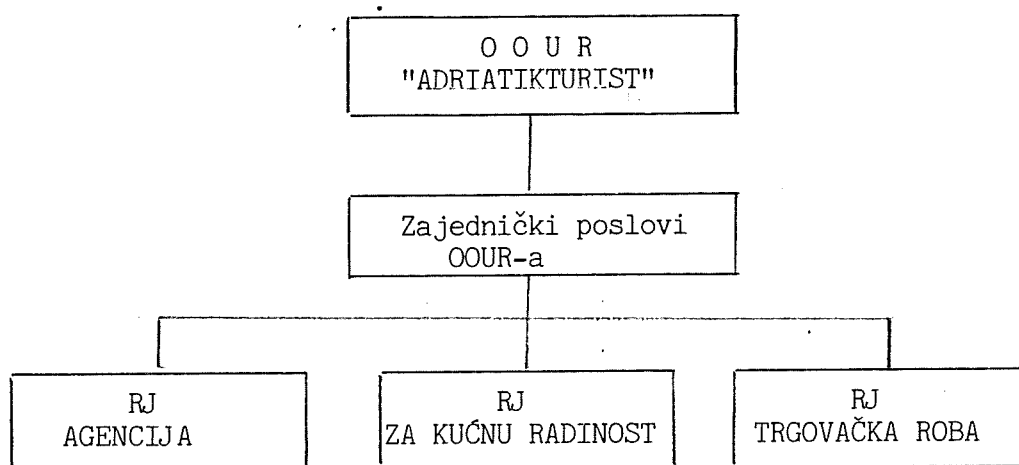
- uslužnu djelatnost u svojstvu savjetnika (informativno-savjetodavna funkcija)
- uslužna djelatnost u svojstvu posrednika (posrednička funkcija)
- uslužna djelatnost u svojstvu organizatora (organizatorska funkcija)
- ostala uslužna djelatnost (mjenjanje novca, izdavanje kreditnih dokumenata, vlastitih putničkih čekova i sl., trgovinske usluge (suveniri, vodiči, planove, ulaznice za priredbe i sl.).

Na osnovu iznešenog može se uočiti da razloge za reorganizaciju OOUR u RO ima bezbroj. Da bi se zadaci i ciljevi ove veoma važne djelatnosti realizirali nameće se potreba organiziranja takvog subjekta sa neograničenom samostalnošću i preddispozicijama na brz razvoj.

2.1. POSTOJEĆA ORGANIZIRANOST I DJELOVANJE OOUR-a "ADRIATIKTURIST"

OOUR "Adriatikturist" integracijom u SOUR "Plavu lagunu" od 1.1.1987. posluje u sklopu RO "Riviera" Poreč. Kao OOUR-a organizirana

je iz tehno-organizacijskih jedinica - RJ u kojima radnici ostvaruju direktno i neposredno ukupne ekonomske interese i sva svoja prava koja proizlaze iz prava rada društvenim sredstvima OOUR-a. Uz RJ organizirane su i obračunske jedinice, koje u stvari predstavljaju njihove djelove. Shematski prikaz organizacije OOUR-a je slijedeći:

Po sadašnjoj organizaciji OOUR-a "Adriatikturist" organiziran je iz 3 RJ u okviru kojih se obavljaju poslovi izletničke djelatnosti, iznajmljivanje soba u privatnom smještaju i poslovi robnog prometa.

Pored OOUR-a "Adriatikturist" ovom djelatnošću u općini Poreč bave se i drugi subjekti, a to su poslovnice poznatih domaćih turističkih agencija, čiji prometi i prevezeni putnici prikazani su u slijedećem pregledu:

PROMET I PREVEZENI PUTNICI PO AGENCIJAMA

NAZIV AGENCIJA	promet u 000 din				PREVEZENI PUTNICI					
	1985.	%	1986.	%	Index	1985.	%	1986.	%	Index
GENERALTURIST	173.448	12,3	291.814	10,6	168	32.966	11,2	33.553	10,5	102
ATLAS	128.935	9,1	432.072	15,7	335	18.439	6,3	30.967	9,7	168
EMONA GLOBTOUR	306.909	21,8	613.550	22,3	200	72.567	24,6	80.512	25,2	111
PUTNIK	42.258	3,0	70.000	2,6	166	9.636	3,2	10.965	3,4	115
KVARNER EXPRES	128.589	9,2	102.881	3,8	80	18.939	6,4	8.084	2,6	43
KOMPAS	434.441	30,8	906.094	33,0	209	110.775	37,6	119.757	37,6	108
ADRIATIKTURIST	195.000	13,8	330.500	12,0	170	31.531	10,7	35.009	11,0	111
U K U P N O	1.409.550	100,0	2.746.911	100,0	195	294.752	100,0	318.947	100,0	108

IZVOR: Analiza turističke sezone, Služba za društveno planiranje 1986. god., str. 7.

Od prikazanih nosioca turističke djelatnosti u prednjoj tabeli, po ostvarenom prometu i prevezenim putnicima najznačajnije su poslovnice Kompas, zatim Emona Globtour, Generalturst, Adriatik-turist, te slijede ostali.

Ulogu i značaj ove djelatnosti najbolje će prikazati usporedba ostvarenog prihoda agencija i broj prevezenih putnika sa ukupnom prihodom od ugostiteljsko-turističke djelatnosti i kretanjem ukupnog broja turista, na području općine Poreč. Analize koje su vršene na općini Poreč (analiza turističke sezone 1986. godine) govore da je prihod agencija zastupljen sa svega 5% u ukupnom prihodu od ugostiteljstva i turizma na općini, a od ukupnih turista na općini 38% prevezeno je na izletima i transferu u organizaciji agencija. Iz toga proizlazi da je u odnosu na ukupna turistička kretanja u općini Poreč u ovoj djelatnosti dosta rezervi, koje se boljom organizacijom mogu više iskoristiti, što opet govori u prilog organiziranja RO "Adriatikturist".

2.2. POSTOJEĆI POTENCIJALI ZA ORGANIZACIJU RO "ADRIATIKTURIST"

Najznačajniji potencijali za organizaciju RO "Adriatikturist" na području općine su u prvom redu obiman turistički promet, veliki broj izgradjenih kapaciteta. Obiman turistički promet na ovom području nameće potrebu organiziranja boravka turista u okviru čega turistička djelatnost ima veoma značajnu ulogu (organiziranje zabave, sporta, izleta, kupovina i sl.)

Daljnju potrebu organiziranja ove RO predstavljaju obimni receptivni kapaciteti, koje treba plasirati na turističkom tržištu.

Pored ovih potencijala postoje i drugi. Blizina prirodnih i društvenih atraktivnosti predstavljaju povoljne uvjete za razvoj izletničke djelatnosti. I na kraju raspoloživi i poslovni prostori i kadrovski potencijal, garancija su za normalan rad i funkcioniranje Radne organizacije.

2.2.1. Smještajni kapaciteti

Smještajni kapaciteti predstavljaju veoma značajan potencijal za razvoj turističke djelatnosti i buduće RO koja se može djelomično pojaviti u ulozi posrednika ili pak prodavaoca tih kapaciteta.

U općini Poreč dostignut je visoki stupanj razvoja smještajnih kapaciteta, koji danas omogućuju prihvati i smještaj preko 100.000 turista, u raznim oblicima i to:

OBLICI I OBIM SMJEŠTAJNIH KAPACITETA 1987. godine

Vrsta smještaja	Broj objekata	Kreveti	%
Hoteli	30	14.000	14
Apartman naselja	16	12.000	12
Auto-kampovi	11	65.000	65
Kućna radinost	3	5.000	5
Odmarališta	40	4.000	4
U k u p n o	100	100.000	100,0

Od prikazanih obima čvrstih kapaciteta 50%, prodaje se posredstvom agencija, i to na dva načina, ugovaranjem grupnih aranžmana i alotmanskim prodajom. Grupni aranžmani ugovaraju se najčešće u pred i posezoni ili u periodima kada ostaju slobodni kapaciteti. I jedan i drugi vid agencijskog poslovanja odvija se direktno sa inozemstvom ili posredstvom tuzemnih agencija.

Dosadašnje učešće u prodaji kapaciteta OOUR-a "Adriatik-turist" je veoma mali, a odnosi se na kapacitete u KR, gdje je dosada postigla najveće uspjehe. Obzirom, na prisustvo velikog obima kapaciteta ne samo u Poreču već i u Istri, mogućnost da se RO "Adriatik-turist" uključi u njihovu prodaju su veoma značajne. Ne samo kao potencijal već i za njeno buduće poslovanje, naročito prelaskom turističkih predstavništava u RO i njihovim pretvaranjem u turističke poslovnice, te eventualnog vanjskog nastupa.

2.2.2. Prijevozni kapacitèti

U okviru djelovanja turističkih organizacija pored ostalog značajnu ulogu imaju poslovi prijevoza turista u transferu, na izletima i drugim destinacijama. U tim poslovima turistička organizacija pojavljuje se kao posrednik u prodaji prijevoznih kapaciteta za račun saobraćajnih organizacija ili prodaja vlastitih sredstava.

Kretanje prijevoznog potencijala na općini procjenjuje se kako slijedi:

PRIKAZ PRIJEVOZNOG POTENCIJALA ZA 1987. GODINU

Vrsta saobraćaja	Vrsta sredstava	Ukupan broj		Kapacitet po nosiocima ponude															
		Broj	Sjedala	Autotrans	Slavnik	Riviera	Adriatikt.	Atlas	Kompas	Gloubtour									
Autobusni	autobusi	120	5.950	25	1.250	35	1.750	11	550	2	104	8	416	15	750	15	690	-	-
Brodski	brodovi	23	3.769	-	-	-	-	5	200	5	1.680	3	730	5	480	2	100	2	530
Avionski	avioni	3	22	-	-	-	-	3	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Taksi	autotaks.	30	120	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rent a car	automob.	120	480	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

nastavak

Vrsta saobraćaja	Vrsta sredstava	Ukupan broj		Kapacitet po nosiocima ponude						
		Broj	Sjedala	General turist	Putnik	Rent a car	Taksi			
Autobusni	autobusi			5	230	4	210	-	-	-
Brodski	brodovi			1	49	-	-	-	-	-
Avionski	avioni			-	-	-	-	-	-	-
Taksi	autotaks.			-	-	-	-	-	30	120
Rent a car	automob.			-	-	-	-	120	480	-

Saobraćaj je veoma važan u turističkim kretanjima. Sa stanovišta turističke ponude, i kao faktor poslovanja turističkih organizacija. Može se promatrati kao "veliki saobraćaj" odnosno saobraćaj koji se uključuje u prijevozu turista. Prikazana sredstva i kapaciteti odnose se na "mali saobraćaj" u mjestu za lokalne vožnje, transfere i izlete.

2.2.3. Izletnička djelatnost

Izletnička djelatnost se godinama afirmira kao kategorija turističkog aranžmana i danas predstavlja nezamjenjivi oblik ponude u svim turističkim područjima svijeta. Nastala je iz ekonomskim potreba turističkih organizacija, kao dio nastojanja da se stvore što veće mogućnosti za potražnju i kao takova se pokazala kao vrsta aranžmana koja u potpunosti zadovoljava potrebe i želje korisnika turističkih putovanja, naročito korisnika dužih odmora i korisnika koji se prvi put uključuju u turističke tokove sa organiziranim dolaskom i boravkom u objektu. Turističke organizacije koje se bave organiziranjem izletničke djelatnosti svoju ekonomsku računicu nalaze prvenstveno u tome što je tržište za plasman prisutno u objektima mjesta, pa su troškovi animacije i propaganda relativno mali. Radi se dakle o gostima koji su posebnim naporima nosioca ugostiteljskih usluga i agencija - turoperatora dovedeni u objekat, što predstavlja za organizatora izleta u ekonomskom smislu povoljnu mogućnost za realizaciju svih ciljeva i planova.

Izletnička djelatnost kao segment turističke ponude na području Poreča i Istre ima povoljne uvjete za njeno razvijanje. To je prije svega blizina atraktivnih destinacija, kao što su mjesta bogata prirodnim i društvenim znamenitostima. Osim toga, za vrijeme turističke sezone prisutan je veliki broj turista koji uz manje napore animatora, vodića, mogu se uključiti u izletničke programe.

Dosadašnji naponi OOUR "Adriatikturist" za unapredjenje ove djelatnosti prilično su veliki. Nabavljena su sredstva za prijevoz turista na izletima, kadrovski se ekipirala, međutim, po ostvarenim rezultatima u toj djelatnosti zauzima treće mjesto u općini. Mogućnosti obzirom na sadašnju opremljenost OOUR-a "Adriatikturist" na organiziranje ove djelatnosti prelazi okvire općine, što predstavlja daljnji potencijal njenog reorganiziranja.

2.2.4. Ostale djelatnosti

Pored navedenih djelatnosti, kao potencijal za organiziranje RO "Adriatikturist" predstavljaju i ostale djelatnosti. Tu se prije svega misli na djelatnost mjenjačnica, informativno vodička služba, izdavanje kreditnih dokumenata, vlastitih putničkih čekova, naučička djelatnost, poslovi rent a cara, organiziranje zabave i sl.

Prisustvo sve većeg broja turista na ovom području zahtjeva veće angažiranje, pogotovo pružanje svih vrsta informacija usmenih, pismenih i distribucije propagandnog materijala. Činjenica da se na jednom mjestu može naći većina podataka i informacija potrebnih gostima potencira značenje poslovnica u turističkom prometu. Naročitu važnost ovih usluga je u sredinama sa većom koncentracijom inozemnih turista čije je snalaženje gotovo nezamislivo bez informacija i pomoći koju im u tom smislu pružaju turističke poslovnice.

2.2.5. Prostor za obavljanje djelatnosti

Za uspješno obavljanje zadataka, radna organizacija mora raspolagati sa adekvatnim upravno poslovnim prostorom. Pošto je osnovna aktivnost RO usmjerena na prodaju turističkih usluga, poslovni prostor je podređen prije svega ekonomskoj funkciji. Kao i svaka prodaja tako i ova u okviru turističke organizacije izabire one lokacije gdje je najjača i najgušća frekvencija mase potencijalnih potrošača.

Sadašnji poslovni prostor sa kojim raspolaže OOUR "Adriatikturist" zadovoljava, pogotovo što se tiče njegovog prostornog razmještaja u najboljim pozicijama. Medjutim, ukoliko bi došlo do proširenja djelatnosti i povećanja obima posla na šire područje, u tom slučaju treba računati na nove prostore, na širem području Jugoslavije i neke važnije inicijativne zemlje.

Osnivanjem radne organizacije "Adriatikturist", povećanjem broja zaposlenih u sektoru zajedničkih poslova radne organizacije, javlja se problem upravnog prostora koga treba riješiti. U početku rada i nastanka RO radi se o potrebi 5-6 kancelarija, a kasnije osvajanjem i razvojem novih poslova, znatno više.

2.2.6. Kadrovski potencijal za rad i funkcioniranje RO

Dva su osnovna činioca u radu turističke organizacije:

- čovjek, odnosno osoblje i
- sredstva

Dok sredstva predstavljaju materijalnu osnovu poslovanja turističke organizacije, osoblje je onaj živi elemenat koji stvara - kreira putovanja i druge usluge koji su predmet poslovanja.

Tek zajedničkim i uskladenim djelovanjem živog rada i sredstava, turistička organizacija je u mogućnosti da uspješno ostvari svoje zadatke i zadovolji kako vlastiti interes, tako i interes klijentele i zajednice.

Specifičnost turističke usluge koje pružaju i odnos te usluge i potrošača, pogotovo u njegovom konačnom obliku, u završnici prodaje, osnovni su razlozi da turističke organizacije zapošljavaju relativno veliki broj radne snage, među kojem specijalizirano osoblje za turističke poslove. Ovo su dovoljni razlozi, da se ljudskom faktoru posveti puna pažnja kod razmatranja osnivanja turističke organizacije.

Osoblje turističkih organizacija, s obzirom na sadržaj rada može se podijeliti u tri osnovne skupine:

- specijalizirano osoblje za turističke poslove
- komercijalno osoblje
- pomoćno osoblje

Za turističku organizaciju specifično je da njeno osoblje ima viši stupanj opće naobrazbe svih njenih kadrova.

Uspjeh poslovanja turističke organizacije ovisi o kvalitetno i kvalificiranom obavljenom poslu, kreiranju prodaji i izvršenju turističke usluge. Zbog toga se od velikog broja radnika zaposlenih u turističkoj organizaciji zahtjevaju istovremeno i specijalizirana znanja i poznavanje relativno širokog područja turističkih i ugostiteljskih aktivnosti.

Prema potrošaču turistička organizacija se pojavljuje kao reprezentant kompleksne turističke ponude, bez obzira što je ona u dijelu svog poslovanja posrednik. Dakle, od specijaliziranog osoblja turističke agencije se traži poznavanje ugostiteljske djelatnosti, hotelske djelatnosti, te raznih vrsta putničkog prometa.

Komercijalno osoblje turističke organizacije obavlja poslove uobičajene u svakom komercijalnom poslovanju, s izrazitim akcentom na poznavanju turističke problematike, te općih i posebnih karakteristika poslovanja turističke organizacije, nastupa na turističkom tržištu, kanala i načina nabave i prodaje naročito turističkih usluga.

U skladu sa poslovima koje će obavljati buduća radna organizacija dio kadrovskog potencijala ima na raspolaganju u postojećoj OOUR-a i to rukovodeće osoblje poslovnica, šaltersko osoblje, operativno i pomoćno osoblje. Ostali dio kadrovskog potencijala osigurati će se iz postojećih službi SOUR-a.

3. ORGANIZACIONI MODEL I POTREBNA SREDSTVA ZA REORGANIZACIJU

U ovom dijelu biti će govora o organizacionom modelu buduće radne organizacije, njenoj djelatnosti, koncepciji razvoja i potrebnim sredstvima za njeno organiziranje.

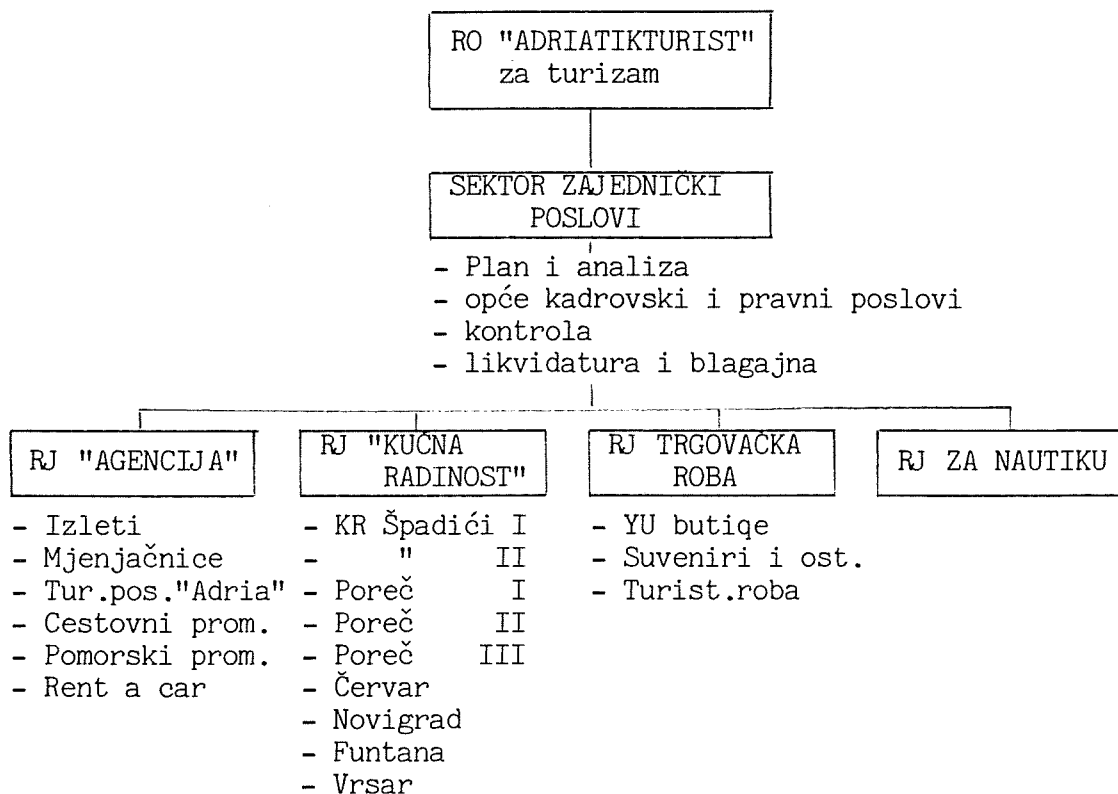
3.1. ORGANIZACIONI MODEL RADNE ORGANIZACIJE

Istra je godinama, po razvoju i ostvarenim rezultatima u turizmu medju prvima ne samo u SR Hrvatskoj već i u Jugoslaviji. Ne upuštajući se u ocjenu razvoja turistička djelatnost nije postigla razvoj osnovne djelatnosti (na području čitave Istre). Bilo je pokušaja osnivanja i organiziranja brojnih TOUR-seva koji su bili nosioci ponude poslova turističke djelatnosti. Njihov razvoj bio je u granicama vlastitih mogućnosti i tretmana, koji su u odnosu na osnovnu djelatnost imali.

Potpuno je izostao razvoj agencijskog poslovanja, što je neopravdano obzirom na ogromne receptivne kapacitete kojima Istra raspolaže. Istra je tako, kao najrazvijenije turističko područje ostalo bez vlastite agencije, a te poslove obavljaju druge jugoslavenske agencije sa svojim poslovnicama. Raspoloženje na nivou Istre odnosno SOUR-a "Istra-Jadran" za osnivanjem i razvoj istarske turističke agencije već duže vremena postoji. S obzirom da se od istarskih TOUR-seva "Adriatikturist" sa poslovima turističke djelatnosti najviše razvio te postoji suglasnost da se "Adriatikturist" u dogledno vrijeme razvije u pravu putničku agenciju Istre. Naravno, za to je potrebno bezbroj ustupaka od članica SOUR-a, počev od podrške koje bi trebalo i zvanično potvrditi, uz davanje materijalne podrške, organizacione i druge pomoći.

Za početak u novoj organizaciji sjediniti će se svi TOUR-sevi na području Istre te kućna radinost ukoliko je u sastavu tih TOUR-seva. Turistička predstavništva u Ljubljani, Zagrebu i Beogradu u novoj organizaciji prelaze u poslovnice - agencije sa zadacima agencijskog poslovanja, propagande, prodaje kapaciteta, organizacije izleta, prodaje voznih karata i drugih poslova za potrebe čitave Istre i šire.

Organizaciona shema RO "Adriatikturista" u prelaznom periodu izgledala bi kako slijedi:

Kao što se primjećuje iz organizacione sheme organizacija RO "Adriatikturist" obuhvaćala bi 4 RJ i organizacionu jedinicu zajedničkih poslova.

RJ "AGENCIJA" obavljala bi poslove izletničke djelatnosti posredovanja u prodaju vozničkih karata, rent a car i mjenjačnice.

Prodaja smještajnih kapaciteta obavljala bi se u RJ Kućna radinost u ovoj fazi prodaje kapaciteta ograničila bi se na kapacitete u privatnom smještaju, a pokrivalo bi područje općine Poreč.

Pored toga u sklopu radne organizacije organizirala bi se prodaja turističke robe i to u specijaliziranim trgovinama YU-boutiq, te prodavaonicama za prodaju suvenira, štampe i ostale turističke robe.

Poslove nautičke djelatnosti obavljala bi RJ za nautički turizam.

Od zajedničkih poslova predviđaju se opći, kadrovski i pravni poslovi, plan i analiza, kontrola i likvidatura i blagajna.

3.2. DJELATNOST RADNE ORGANIZACIJE

Djelatnost RO u prelaznom periodu njenog organiziranja nebi bila bitno izmjenjena, što znači da bi startala sa sadašnjom djelatnošću prodaje kapaciteta u kućnoj radinosti, izletničkom djelatnošću, i robnim prometom turističke robe, nautikom i organizacijom zabave - koncerti, poslovnica i ostalim pomoćnim djelatnostima.

Djelatnost radne organizacije možemo prikazati kako slijedi u nastavku.

3.2.1. Prodaja smještajnih kapaciteta

Dosadašnja prodaja smještajnih kapaciteta u okviru OOUR-a "Adriatikturist" zahvaća samo kapacitete u kućnoj radinosti. Prodaja tih kapaciteta nastaviti će se i u novoorganiziranoj RO, s time što se predviđa njeno proširenje i na ostale kapacitete, ne samo Poreča već i šire.

Poslovi prodaje kapaciteta odnosno turističkih usluga, u konačnoj fazi obuhvaćali bi:

- istraživanje prodajnog tržišta, sastavljanje ponuda sklapanje ugovora s kupcima, praćenje kretanja i rezultata prodaje, reklamu i propagandu i druge aktivnosti na unapredjenju prodaje

3.2.2. Izletničko poslovanje

Pojam izleta veoma je kompleksan, a ujedno predstavlja jedan od osnovnih kategorija turističke organizacije. Potrebno je razlikovati izlete u okviru receptivnih aranžmana od izleta koji su finalni proizvod inicijativnih poslova. Nas pored ostalog interesiraju izleti koji se organiziraju u boravišnim turističkim mjestima kako bi se obogatala turistička ponuda i realizirao veći turistički promet. Ekonomska odnosno financijska važnost izleta za konačni poslovni rezultat rada turističke agencije veoma je velika s obzirom da je to jedan od najkurentnijih turističkih proizvoda.

Iako se u Poreču, što se tiče izletničke djelatnosti dosta napravilo, ta djelatnost biti će i ubuduće interesantna, zbog blizine izletničkih destinacija i broja gostiju koji u jednom danu borave u Poreču.

Iz toga slijedi da je u ovoj djelatnosti moguće u budućoj organizaciji postići i bolje rezultate proširenjem i boljom organizacijom prodajne mreže, uvodjenjem novih vlastitih izleta, te boljom propagandom i animacijom.

3.2.3. Robni promet turističke robe

Daljnja djelatnost RO koja se inače i dosada ostvaruje predstavlja prodaju turističke robe, suvenira, cigareta, štampe, razglednica i drugih kojima se upotpunjuje ponuda poslovnica i povećava iskorištenost radne snage i dohodak radne organizacije.

Ponudu turističkom robom treba i dalje razvijati, a pogotovo specijaliziranim prodavaonicama YU-butiqe i Duty free shop za potrebe nautičkog turizma, sa najkvalitetnijom robom domaće i strane proizvodnje od vune, kože, svile, plemenitih metala, kristala i sl.

U novoj RO uz dobru organizaciju, a pogotovo ukoliko bi se njena djelatnost proširila i izvan granica općine Poreč, realno je za očekivati povećanje prometa od turističke robe.

3.2.4. Ostali poslovi (postojeći i novi)

Pored poslova koji su poznati, a koji su se i dosada obavljali u okviru OOUR-a "Adriatikturist" mogu se još istaknuti poslovi mjenjačnica, davanje informacija turistima, promije vozni karata i drugo. Ti će poslovi i u budućoj organizaciji zauzimati značajno mjesto.

U ovu grupu poslova spadaju i neki novi poslovi turističke djelatnosti koji će se organizirati u RO "Adriatikturist" i to:

1. Nautička djelatnost - prelazak RJ "Nautika" iz OOUR-a "Sport" u RO "Adriatikturist"
2. Koncertna poslovnica - prelazak iz RZ "Marketing"
3. Pretvaranje predstavništava u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani u turističke poslovnice
4. Proizvodnja suvenira u kooperaciji i plasman
5. Rent a car
6. Turistički servis

3.2.5. Konceptija razvoja RO i potrebna sredstva

U praksi poznato je više načina razvoja privrednih organizacija. Ima subjekata koji se razvijaju kroz duže vremensko razdoblje i na postojećim poslovima. Sa druge strane imamo primjera energičnog i brzog razvoja sa intenzivnim tržišnim pristupom.

Za razvoj Radne organizacije predlaže se koncepciju energičnog i brzog razvoja, na što nas sili nesrazmjerni razvoj ugostitelj-

ske djelatnosti u odnosu na turističku konkurenciju, koja nam inače svakim danom odnosi dio turističkog kolača stvorenog zaslugom ovdašnjih nosioca ugostiteljskih djelatnosti.

Za normalan početak i funkcioniranje radne organizacije potrebna su pored ljudskog faktora i određena sredstva. Koja će vrsta i obim sredstava biti potrebna za razvoj RO zavisiti će od niza okolnosti; Od koncepcije razvoja, od vrste i obima poslovanja, od organizacije, od brzine i obrtanja tih sredstava itd.

U fazi reorganizacije OOUR-a u RO budući da neće nastati bitne promjene, neće biti potrebna nikakva dodatna sredstva. Sredstva potrebna za razvoj radne organizacije osiguravati će se iz samofinanciranja RO i po potrebi dodatnih izvora, što za ovu djelatnost neće predstavljati velike iznose.

Medjutim, za razvoj novih poslova turističke djelatnosti RO potrebna je financijska podrška čitavog SOUR-a u cilju podjednakog razvoja djelatnosti u odnosu na osnovnu, zadovoljavanje zahtjeva potrošača (turista) i stvaranje većeg ukupnog zajedničkog dohotka.

Koncepcija dugoročnog razvoja RO "Adriatikturist" ovisiti će osim podrške sistema SOUR-a i šire društvene zajednice, naročito kod razvoja novih poslova i agencijskog poslovanja, a izraditi će se detaljno tokom ove godine.

4. EKONOMSKA OPRAVDANOST REORGANIZACIJE OOUR-a "ADRIATIKTURIST" U RADNU ORGANIZACIJU

Radna organizacija nastaje iz OOUR-a koja inače dobro posluje, treba očekivati da će i dalje ostvarivati dobre rezultate poslovanja, a sa uvođenjem u djelokrug njenog rada i poslovanja, novih poslova, možemo sa sigurnošću pretpostaviti da će poslovati još bolje.

Procjenjujem da u odnosu na kapacitete ugostiteljske ponude, i drugih uvjeta Poreča, postoje realne rezerve za povećanje ekonomskih

efekata od turističke djelatnosti. Naravno da je za sve ovo osim jedinstvene organizacije potrebno određeno vrijeme, promjena ponašanja i suradnje svih sudionika ugostiteljsko-turističke ponude ne samo Poreča već i šire.

4.1. PROJEKCIJA STJECANJA I RASPODJELE DOHOTKA

Opravdanost reorganizacije pored ostalog može se sagledati usporedbom rezultata prije i poslije reorganizacije odnosno u njejoj konačnoj fazi preraštanja radne organizacije u putničku agenciju.

Prikaz rezultata poslovanja obično se izražava sa projekcijom stjecanja i raspodjele dohotka koja u pojedinim fazama reorganizacije i po pojedinim vrstama poslovanje, a procjenjuje se kako slijedi u nastavku:

4.1.1. Projekcija stjecanja i raspodjele dohotka od prodaje smještajnih kapaciteta

U ovom dijelu prikazati ćemo projekciju stjecanja i raspodjelu dohotka sa dosadašnjom prodajom kapaciteta i onu sa mogućnošću proširivanja prodaje ne samo kapaciteta u KR već i na ostale kapacitete Poreča, Istre i šire.

PROJEKCIJA STJECANJA I RASPODJELE DOHOTKA OD
PRODAJE SMJEŠTAJNIH KAPACITETA

u 000 din
i stalnim cijenama
1987. godine

O p i s	I z n o s			I n d e x	
	1987 god.	1988. god.	1990. god.	1988/87	1990/87
- Kapacitet u ležaj.	5.050	6.500	7.500	129	148
- Dani korištenja	68	70	80	103	117
- Noćenja	345.270	455.000	600.000	132	173
Prov.od prod.kapac.	858.684	1.132.000	1.492.000	132	173
Ostali prihodi	-	132.000	174.000	-	-
UKUPNO PRIHODI	858.684	1.264.000	1.666.000	147	144
Materijal.troškovi	312.185	420.000	555.000	135	177
Amortizacija	-	-	-	-	-
UKUPNO RASHODI	312.185	420.000	555.000	135	177
DOHODAK	546.499	844.000	1.111.000	155	203
Obav.iz dohotka	124.000	194.000	245.000	156	197
ČISTI DOHODAK	422.499	650.000	866.000	154	204
Osobni doh. i ZP	79.000	125.000	170.000	158	215
OSTATAK	343.499	525.000	696.000	153	202

Iz gornje tabele primjećujemo da se po reorganizaciji OOUR-a očekuju bolji rezultati poslovanja od prodaje smještajnih kapaciteta. Po-
boljašnje rezultata očekuje se s naslova boljeg korištenja zakupljenih
kapaciteta u kućnoj radinosti u 1988. godini, a u narednim godinama sa
naslova proširenja prodaje i^{na} ostale kapacitete za smještaj.

4.1.2. Projekcija i raspodjela dohotka od
prodaje trgovačke robe

Osim prodaje kapaciteta, daljnja djelatnost radne organizacije
je prodaja trgovačke robe. U okviru ove djelatnosti očekuju se slijedeći
rezultati:

PROJEKCIJA STJECANJA I RASPODJELE DOHOTKA
OD REALIZACIJE TRGOVAČKE ROBE

u 000 din
i stalnim cijenama
1987. godine

O p i s	I z n o s			I n d e x	
	1987 god.	1988. god.	1990. god.	1988/87	1990/87
Real.trgov.robe	2.006.283	2.510.000	3.000.000	125	150
Porez na promet	- 354.694	- 450.000	- 540.000	127	153
Neto real.trgov.robe	1.651.589	2.060.000	2.460.000	125	149
Nab.vrij.trgov.robe	1.385.748	1.610.000	1.920.000	116	139
Materijal.troškovi	54.809	65.000	80.000	118	145
Amortizacija	-	-	-	-	-
DOHODAK	213.032	385.000	460.000	181	216
Obav.iz dohotka	45.454	80.000	100.000	178	222
ČISTI DOHODAK	167.578	305.000	360.000	185	216
Osobni doh.i ZP	165.000	300.000	350.000	182	212
OSTATAK	2.578	5.000	10.000	200	400

IZVOR: Procjena na bazi "Pogonskog" kompjuterske tabele I-VI 1987.g.
Procjena u istaknutim cijenama 1987. godine.

U okviru prodaje trgovačke robe, takodjer se očekuje porast obima poslovanja i rezultata. Prezentirani podaci u gornjoj tabeli ukazuju na skromnije rezultate, medjutim, pošto se ova djelatnost obavlja uz ostalu kao dopunska djelatnost turističke organizacije (uz davanje informacije, mjenjačke poslove, prodaju vozni karata i sl.) ima daleko većeg i pozitivnog utjecaja na poslovanje.

4.1.3. Projekcija stjecanja i raspodjele dohotka od nautičke djelatnosti

U okviru djelatnosti radne organizacije predviđaju se kao novi poslovi nautička djelatnost, u kojoj se procjenjuju slijedeći rezultati:

4.1.3. Projekcija sticanja i raspodjele dohotka od nautičke djelatnosti

U okviru djelatnosti radne organizacije predviđaju se kao novi poslovi nautička djelatnost u kojoj se procjenjuju slijedeći rezultati:

PROJEKCIJA STJECANJA I RASPODJELE DOHOTKA OD NAUTIČKE DJELATNOSTI

u 000 din
i stalnim cijenama
1987. godine

O p i s	I z n o s			I n d e x	
	1987 god.	1988. god.	1990. god.	1988/87	1990/87
Real. plutaj.pontona	213.000	245.000	265.000	115	124
Real.od najma jahti	45.000	50.000	55.000	111	122
Real.održavanja jahti	140.000	160.000	175.000	114	125
Ostala realiz.	179.000	205.000	220.000	115	123
UKUPNO PRIHODI	577.000	660.000	715.000	114	124
Materijalni troš.	190.000	218.000	235.000	115	124
Amortizacija	16.000	20.000	25.000	125	156
UKUPNO TROŠKOVI	206.000	238.000	260.000	116	126
DOHODAK	371.000	422.000	455.000	114	123
Obav.iz dohotka	124.000	139.000	152.000	112	123
ČISTI DOHODAK	247.000	283.000	303.000	115	123
Osob. dohoci i ZP	147.000	170.000	185.000	116	126
OSTATAK	100.000	113.000	118.000	113	128

IZVOR: Procjena na bazi "pogonskog" kompjuterske tabele I-XI 1987.g.

Iz podataka primjećujemo, da se i u ovoj djelatnosti mogu očekivati bolji rezultati poslovanja, kao rezultat njenog kvalitetnijeg obavljanja i djelom proširivanja kapaciteta.

4.1.4. Projekcija stjecanja i raspodjele dohotka
od ostale djelatnosti

Pored nabrojanih djelatnosti u okviru radne organizacije obavljati će se i poslovi mjenjača valute, izletničke djelatnosti, organiziranja zabave, prodaje raznih karata i drugi. U okviru ovih djelatnosti očekuju se sljedeći rezultati poslovanja:

PROJEKCIJA STJECANJA I RASPODJELE DOHOTKA
OD OSTALE DJELATNOSTI

u 000 din
i stalnim cijenama
1987. godine

O p i s	I z n o s			I n d e x	
	1987 god.	1988. god.	1990. god.	1988/87	1990/87
Realizacija izleta	177.312	204.000	220.000	115	124
Realizac.mjenjačn.	1.090.034	1.205.000	1.315.000	110	120
Realizac.od prodan. voznih karata	2.600	4.000	5.000	154	192
Ostala realizacija	120.049	150.000	180.000	125	150
Odobrene provizije	<u>/- 21.400/</u>	-25.000	-30.000	119	143
UKUPNO PRIHODI	1.368.595	1.338.000	1.690.000	112	123
Materijal.troškovi	619.574	770.000	850.000	124	137
Amortizacija	30.000	35.000	40.000	117	133
UKUPNO TROŠKOVI	649.574	805.000	890.000	124	111
DOHODAK	719.021	733.000	800.000	102	110
Obaveze iz dohotka	145.508	150.000	160.000	103	110
ČISTI DOHODAK	573.513	583.000	640.000	102	112
Osobni dohoci i ZP	384.000	390.000	430.000	102	112
OSTATAK	189.513	193.000	210.000	102	111

IZVOR: Procjena na bazi "pogonskog" kompjuterske tabele I-XI 1987. god.

U sklopu ostale realizacije predviđena je realizacija koncertne poslovnice od 1988. godine.

Prezentirani podaci u gornjoj tabeli takodjer ukazuju na porast rezultata poslovanja. Praćenje rezultata predvidjeno je kvalitetnijim obavljanjem ovih poslova i njihovom dopunom novim.

4.1.5. Rekapitulacija ukupnih kvalitativnih i kvantitativnih efekata reorganizacije

Rekapitulacijom pojedinačnih rezultata poslovanja dolazimo do ukupnih rezultata poslovanja radne organizacije koje prikazujemo u slijedećoj tabeli:

REKAPITULACIJA UKUPNIH REZULTATA POSLOVANJA

O p i s	I z n o s			I n d e x	
	1987 god.	1988. god.	1990. god.	1988/87	1990/87
- Real.od prodaje kapac.za smješt.	858.684	1.132.000	1.492.000	132	173
- Real.od trg.robe	1.651.589	2.060.000	2.460.000	125	150
- Real.od nautike	398.000	455.000	495.000	114	124
- Real.od izleta	177.312	204.000	220.000	115	124
- Ostala realizac.	1.370.283	1.671.000	2.864.000	122	136
UKUPNO PRIHOD	4.454.868	5.522.000	7.531.000	124	142
Materijal.troškovi	1.176.568	1.473.000	1.720.000	125	146
Nab.vrij.trg.robe	1.385.748	1.610.000	1.920.000	116	138
Amortizacija	46.000	55.000	64.000	120	141
UKUPNO TROŠKOVI	2.608.316	3.138.000	2.676.000	120	142
DOHODAK	1.846.552	2.384.000	1.646.000	129	143
Obaveze iz dohotka	438.962	563.000	657.000	129	149
ČISTI DOHODAK	1.407.590	1.821.000	1.489.000	129	141
Osobni dohoci i ZP	775.000	985.000	1.135.000	127	146
OSTATAK	632.590	836.000	854.000	132	134

Prednja tabela ukupnih rezultata poslovanja ukazuje na porast sveukupnih rezultata poslovanja radne organizacije. Naročito su interesantni rezultati 1990. godine koji se očekuju u završnoj fazi organizacije i razvoja radne organizacije. Na osnovu date procjene u 1990. godini očekuje se porast ukupnog prihoda od 46% u odnosu na 1987. godinu, dohotka 43% i ostatka čistog dohotka od 34%.

Osim kvantitativnog i kvalitativnog povećanja rezultata poslovanja, sa porastom obima posla očekuje se porast deviznog priliva, zavisno od porasta ukupnog prihoda radne organizacije.

Budući da se navedeni rezultati očekuju uz manji porast zaposlenih i ulaganja, (jer će se koristiti postojeći kadrovski i materijalni potencijal) može se zaključiti da će poslovanje radne organizacije biti efikasnije nego što je dosada.

Pored ovih efekata koji su iznešeni u okviru projekcije dohotka, radna organizacija inicirati će niz indirektnih efekata koji će se osjetiti kod ugostiteljskih OOUR-a i drugih sudionika turističkog prometa. Turistička djelatnost u jedinstvenoj radnoj organizaciji postaje ravnopravni partner u ponudi ugostiteljsko-turističkih usluga na tržištu.

Osnivanjem radne organizacije za turizam dolazi do specijalizacije turističke djelatnosti, podizanje kvalitete usluga na viši nivo kako ove djelatnosti, isto tako i ugostiteljstva. Radna organizacija će pored ostalog imati velikog utjecaja na proširenje i povećanje vanpansionske potrošnje, i drugih efekata.

5. Z A K L J U Č A K

Sve složeniji uvjeti privredjivanja i ekonomska i politička situacija na svjetskom i domaćem tržištu nameću potrebu stalnog istraživanja i iznalaženja novih sadržaja i novih modela organiziranja, da bi se što bezbolnije prilagodili novonastalim promjenama i postigli bolje poslovne rezultate. Formiranje radne organizacije za turizam predstavlja mogućnost za intenzivan razvoj turističke djelatnosti koja na sadašnjem stupnju organiziranosti i razvoja zaostaje za postignutim nivoom materijalne osnove ugostiteljske privrede. Postignuti nivo razvoja

turizma u Poreču zahtjeva da se posveti veća pažnja organiziranja kompleksne ponude, što pored ostalog nameće i potrebu organiziranja radne organizacije za turizam.

U ovom elaboratu nastojali smo rasčistiti dileme u vezi organiziranja Radne organizacije za turizam.

Opravidanost organiziranja radne organizacije za turizam, proizilazi na osnovu očekivanja većih efekata od turističke djelatnosti.

Pored ovih efekata očekuju se i drugi indirektni efekti koji će se manifestirati u kompletiranju ponude novim programom, zajedničkim nastupom na tržištu, boljom specijalizacijom i podjelom rada. Osnivanjem radne organizacije za turizam, ugostiteljske OOUR-a imale bi zadatak pružanja ugostiteljskih usluga i njihov daljnji kvalitetniji razvoj u odnosu na zahtjeve tržišta, a radna organizacija za turizam, razvoj i pružanje turističke djelatnosti. Obzirom na prednosti koje proizlaze iz predloženog načina organiziranja ugostiteljsko-turističke djelatnosti u općini Poreč, smatramo da je izdvajanje i reorganizacija OOUR-a "Adriatikturist" opravdana, te se predlaže da se pristupi njenoj realizaciji.

SEKTOR EKONOMIKE I ORGANIZACIJE

